

рэпрадуктыўным засваеннем ведаў, якія выкладаюцца настаўнікам ці ёсць у падручніку.

Пастаянная пастаноўка перад вучнямі праблемных задач, праблемных сітуацый прыводзіць да таго, што вучань не здаецца перад праблемамі, а імкнецца іх вырашыць, бо праблема – гэта заўсёды перашкода. Пераадоленне перашкод – рух, нязменны спадарожнік развіцця, у тым ліку пры вывучэнні беларускай мовы ва ўстановах агульнай сярэдняй адукацыі.

Бібліяграфічны спіс

1. Ильницкая, И. А. Проблемные ситуации и пути их создания на уроке / И. А. Ильницкая. – М. : Знание, 1985. – 80 с.
2. Кудрявцев, В. Т. Проблемное обучение, истоки, сущность, перспективы / В. Т. Кудрявцев. – М. : Знание, 1991. – 80 с.
3. Махмутов, М. И. Организация проблемного обучения в школе / М. И. Махмутов. – М. : Просвещение, 1977. – 240 с.
4. Махмутов, М. И. Проблемное обучение / М. И. Махмутов, А. П. Стечкова. – М. : Просвещение, 1975. – 251 с.

УДК 81.373.211

З ГІСТОРЫІ НЕКАТОРЫХ НЕАФІЦЫЙНЫХ МІКРАТАПОНІМАЎ ГОРАДА МІНСКА¹

FROM THE HISTORY OF SOME UNOFFICIAL MICROTOPYNOMS OF MINSK

Д. С. Пяцюк

D. S. Piatsuk

*Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка;
Навуk. кiр. – Н. П. Лобань, канд. фiлал. навуk, дацэнт*

У артыкуле даецца апісанне назваў некаторых неафіцыйных мікратапонімаў горада Мінска, а таксама раскрываецца гісторыя іх узнікнення, паходжанне неафіцыйнага наймення.

The article describes the names of some unofficial microtoponyms of the city of Minsk, and also reveals the history of their origin, the origin of the unofficial name

Ключавыя словы: мікратапонім; неафіцыйны мікратапонім; паходжанне, гісторыя неафіцыйных мікратапонімаў г. Мінска.

Keywords: microtoponym; unofficial microtoponym; origin, history of unofficial microtoponyms of Minsk.

У паўсядзённым жыцці жыхары гарадоў, пасёлкаў, звяртаючыся да неафіцыйных назваў геаграфічных аб'ектаў, называюць параўнальна невялікія ўчасткі тэрыторыі – мікрараёны, вуліцы, плошчы, скверы, крамы і нават асобныя дамы і двары. Кожны з гэтых неафіцыйных мікратапонімаў нясе сваю сэнсавую і эмацыйную нагрузку. Яны ўтвараюцца рознымі шляхамі і ўжо самой назвай тлумачаць, чаму менавіта гэтае слова ці спалучэнне слоў выкарысталі для наймення таго ці іншага аб'екта. Гісторыя ўзнікнення кожнага неафіцыйнага мікратапоніма горада Мінска ўнікальна, таму разгледзім некаторыя з іх.

¹ Артыкул падрыхтаваны пры фінансавай падтрымцы Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь.

Пад *мікраўрбанонімам* ці *мікратапонімам* мы разумеем неафіцыйнае найменне ўнутрыгарадскога аб'екта, што не залежыць ад яго памераў і мае вусную форму ўжывання [1, с. 8]. Жыхары горада даюць свае назвы менавіта праз трансфармацыю афіцыйнай наймення ці зусім адрозныя, але падобныя да афіцыйнага [2, с. 35].

Асліныя вушы – два высокія аднолькавыя будынкі на рагу вуліц Сурганава і Акадэмічнай, адзін з якіх належыць Акадэміі навук, другі – факультэту міжнародных стасункаў БДУ. Будынкі аб'яднаны паміж сабой перамычкай і знешне нагадваюць асліныя вушы, таму і атрымалі такую назву.

Вежа “святога” Лаўрэнція (вежа Цанавы) – вежа на вуглу будынка КДБ Беларусі. Лаўрэнцій Цанава быў главой Міністэрства дзяржбяспекі БССР; кажуць, што вежа была надбудавана ў правым крыле будынка КДБ па загадзе старшыні КДБ Лаўрэнція Цанавы, адкуль ён хацеў глядзець футбол на стадыёне “Дынама”.

Даўгабуд (Саркафаг, Маўзалеі) – Палац Рэспублікі, які знаходзіцца на Кастрычніцкай плошчы, 1. Будаўніцтва Палаца Рэспублікі пачалося яшчэ ў 1985 годзе, але было прыпынена ў сувязі з недахопам фінансавання ў пачатку 1990-х гадоў. З кастрычніка 1997 года адбылося адкрыццё Палаца Рэспублікі, пры гэтым аздобныя працы ў Вялікай і Малой залах працягваліся да 2001 года. Дзве варыянтныя назвы Саркафаг і Маўзалеі абумоўленыя, відавочна, знешнім выглядам будынка, яго манументальнасцю.

Долар (Зігзаг поспеху) – \$-падобны жылы дом № 15 па вул. Кульман паблізу Камароўскага рынка, а таксама дом № 16 па вул. Магілёўскай. Назва абумоўлена знешнім выглядам будынка.

Дом Мусінскага – комплекс дамоў па вуліцы Няміга, 8–12. Вядомы сваім выглядам, які, на думку жыхароў, псуе гістарычны цэнтр горада. У народзе называецца домам Мусінскага, бо аўтарам праекта быў гарадскі архітэктар С. С. Мусінскі.

Дошкі – адкрытая танцпляцоўка ў парку Чалюскінцаў, афіцыйная назва якой “Сустрэча”. Жыхары далі ёй такую назву, таму што першапачаткова гэта была невялікая пляцоўка, якая была ўцелена звычайнымі дошкамі. У 2016 годзе адбылася маштабная рэканструкцыя і ад былой пляцоўкі засталіся толькі назва і памер.

Карабельцырыба (Карабель) – вучэбны корпус БНТУ № 15 на праспекце Незалежнасці каля станцыі метро “Барысаўскі тракт”, які прызначаны для архітэктурнага інжэнера-будаўнічага факультэта БНТУ. Сваю назву “Карабель” атрымаў з прычыны незвычайнай архітэктуры, па сваёй форме будынак нагадвае вялікі акіянскі лайнер. Студэнты адзначаюць, што знешні выгляд вучэбнага корпуса таксама нагадвае рыбу і, каб не спрачацца, далі яшчэ адну назву “Карабельцырыба”, якая ўяўляе сабой зліццё двух слоў.

Карчы (На карчах) – танцпляцоўка ў парку 50-годдзя Кастрычніка (былая лесапаркавая зона стадыёна “Трактар”). Сваю неафіцыйную назву атрымала таму, што яшчэ ў савецкі час жыхарам і гасцям горада даводзілася танцаваць на сапраўдных карчах – карэннях сухіх дрэў.

Кітайская сцяна (Брэсцкая крэпасць, Бастылія) – комплекс будынкаў з чырвонай цэглы па вуліцы Максіма Танка. Жыхары горада называюць гэты комплекс Кітайскай сцяной праз яго працягласць (каля 920 метраў), Брэсцкай крэпасцю – таму што мае чырвоны колер, Бастыліяй – таму што выглядае як знакамітая велічная крэпасць-астрог, якая існавала ў Парыжы з 1370 г. па 1791 г.

Панікоўскага сквер (Панікоўка, Паніка) – Аляксандраўскі сквер, дзе стаіць скульптура хлопчыка з лебедзем. Хлопчыка з лебедзем параўноўваюць з Панікоўскім

і гусаком з твора Ільфа і Пятрова “Залатое цяля”, пры гэтым узгадваючы словы А. Бэндара: “Панікоўскі, адпусціце птушку!”

Ружачкі (На ружачках) – месца ля помніка загінулым падчас цісканіны 30 мая 1999 г. Каля ўвахода на станцыю метро “Няміга” з боку плошчы 8 Сакавіка. Гэта назва ўзнікла таму, што 40 руж і 13 цюльпанаў з паламанымі сцёбламi, якія метафарычна раскіданы па прыступках, сімвалізуюць абарваныя жыцці тых 53 чалавек, што загінулі ў цісканіне.

Флакoн – 24-павярховы адміністрацыйны будынак, які знаходзіцца па адрасе Мельнікайтэ, 2. Такую назву будынак атрымаў таму, што падобны да парфумернага флакoна (просты прамавугольны флакoн і незвычайны, цікавы каўпачок). Наверсе ў гэтым “каўпачку ад флакoна”, ці, як яшчэ называлі, “карабліку”, дзе зараз шылда Paritetbank, размяшчаецца вузел сувязі, а яшчэ вышэй знаходзіцца сталовая для супрацоўнікаў кампаніі БелХард, з якой можна было некалі падняцца на дах будынка.

Шапка Манамаха (“Шляпа”, Цюльпан, “Рамашка”, Каракаціца) – выставачны комплекс “БелЭкспа” на праспекце Пераможцаў (Машэрава). Разнастайнасць гэтых неафіцыйных назваў для аднаго аб’екта тлумачыцца тым, што сам комплекс мае незвычайную форму.

Дарэчы, многія неафіцыйныя мікратапонімы, напрыклад, найменні мікрараёнаў горада Мінска, узніклі на аснове фанетычнай (гукавой) асацыяцыі, па аналогіі з запазычанымі назвамі:

Чыкага – мікрараён “Чыжоўка”;

Рыа-дэ-Шабанэйра – мікрараён “Шабаны”;

Сербія – мікрараён “Серабранка”;

Лош-Анджэлес – мікрараён “Лошыца”;

Малібу – мікрараён “Малінаўка” і некаторыя інш..

Такім чынам, кожны неафіцыйны гарадскі мікратапонім у сваёй назве адлюстроўвае гісторыю таго ці іншага аб’екта. Яны ўваходзяць ва агульны ўжытак жыхароў горада і перадаюцца з пакалення ў пакаленне, замацоўваюцца за там месцам, нават калі яно змяніла свой знешні выгляд.

Бібліяграфічны спіс

1. Адамовіч, Я. М. Мікратапанімічныя назвы. Тапаграфія. Гідралогія / Я. М. Адамовіч. – Мінск, 1971. – 112 с.

2. Лобань, Н. П. Канатацыйныя ўрбанонімы Мінска / Н. П. Лобань, Я. У. Пархоменка // Роднае слова. – № 8. – 2015. – С. 35 – 38.

УДК 81.373.47+81.342.4

ГУКАВЫЯ ПАКАЗЧЫКІ КАНАТАЦЫЙНАЙ АФАРБОЎКІ СЛОВА¹ SOUND INDICATORS OF THE CONNOTATIVE COLORING OF THE WORD

Г. А. Талочка

Н. А. Talochka

*Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма Танка;
Навуk. кiр. – Н. П. Лобань, канд. фiлал. навуk, дацэнт*

¹ Артыкул падрыхтаваны пры фiнансавай падтрымцы Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь.